

บทนำ

‘สิ่งหนึ่งที่ทดแทนอีกสิ่งหนึ่ง’ มีบทบาทสำคัญที่ทำให้เราเข้าใจกัญญา เจริญศุภกุล ผู้ซึ่งสำรวจและมีปฏิกริยาตอบโต้กับกัญญา เจริญศุภกุล อีกคนหนึ่ง เราสามารถสำรวจความสัมพันธ์ของคนทั้งสองได้จากนิทรรศการครั้งล่าสุดที่มีชื่อว่า *กัญญาสนทนากับกัญญา* (2551)

สิ่งหนึ่งที่ทดแทนอีกสิ่งหนึ่งของกัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรากฏในรูปของนกพิราบ มีลักษณะที่มีความงามตามรูปแบบศิลปะ มีลักษณะหยอกล้อแบบแปลกๆ มีลักษณะที่อ้างอิงถึงการเมือง และมีลักษณะเชิงวิพากษ์ สิ่งหนึ่งที่ทดแทนอีกสิ่งหนึ่งที่กัญญาใช้ แสดงให้เห็นถึงความกังวลห่วงใยของเธอมที่มีต่อเรื่องราวของเพื่อนมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลทางการเมือง ลักษณะของสิ่งหนึ่งที่ทดแทนอีกสิ่งหนึ่งได้พัฒนาเติบโตเป็นคู่ขนานไปกับพัฒนาการของกัญญาทั้งสองกัญญา

นกพิราบถูกใช้เป็นครั้งแรกในผลงานที่ชื่อว่า *พิราบขาว* (2541-2542) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนิทรรศการกรุงเทพมหานครเมืองฟ้าอมร (2541) นกพิราบหล่อด้วยปูนพลาสเตอร์สีขาวถูกติดตั้งอยู่บริเวณรอบๆ และบนฐานของเสาชิงช้า มันเตือนให้ผู้คนที่ผ่านไปมาให้นึกถึงการกระทำของ ‘ผู้มีอำนาจ’ ที่สั่งเบือนกเหล่านี้ พิราบขาวจึงเป็นสิ่งทดแทนชีวิตของสัตว์ที่สูญเสียชีวิต

ในช่วงต้นปี 2542 กัญญา ในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่ง ได้แสดงทัศนคติตอบโต้กับเหตุการณ์ทางการเมืองที่ซึ่งผู้มีอำนาจในขณะนั้น มีกลยุทธ์ในการทำงานที่เต็มไปด้วยการให้สัญญาแก่ประชาชน เธอติดตั้งนกพิราบที่หล่อด้วยปูนพลาสเตอร์ในส่วนวังสราญรมย์ รูปหล่อเหล่านี้ถูกแวดล้อมไปด้วยธงเมล็ดข้าวโพดที่ปิดปากถูกแน่น ผลงานติดตั้งภายนอกชิ้นนี้ชื่อ *พิราบไทยกับธงข้าวโพดปิดฉมึก* (2542) มันแสดงให้เห็นถึงนัยที่ว่า ผู้มีอำนาจนำเสนอแพ็คเกจแก้ปัญหาที่น่าดึงดูด ชวนฝัน แต่ไม่สามารถใช้ได้จริงให้กับประชาชน *พิราบไทยกับธงข้าวโพดปิดฉมึก* กำลังพูดแทนสถานการณ์ที่ประชาชนไม่ได้ถูกหยิบยื่นสิทธิ์ในเรื่องความสะอาดกลบเกล็นทางด้านการเมือง

นัยของ ‘สิ่งหนึ่งที่ทดแทนอีกสิ่งหนึ่ง’ ในรูปของนกพิราบได้พัฒนาขึ้นไปอีก เมื่อมีเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น แมวได้ฆ่านกพิราบจริงๆ ตัวหนึ่งที่กำลังเจาะธงข้าวโพด เธอมาถึงช้าและไม่สามารถทำอะไรได้ นอกจากไปรยเมล็ดข้าวโพดทั้งหมดให้แก่กนกตัวอื่นๆ ที่กำลังหิวโหย จุดนี้เองทำให้เธอตระหนักว่า สิ่งหนึ่งที่เป็นตัวแทนอีกสิ่งหนึ่งในแง่จินตนาการ เริ่มขยับเข้ามาใกล้กับสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจริง นกพิราบและคนไทยมีธรรมชาติคล้ายๆ กัน นั่นคือ **รอ** พวกเขาอย่างกระวนกระวาย เพื่อให้ ‘ผู้มีอำนาจ’ สำแดงเวทมนตร์ให้ทุกสิ่งทุกอย่างสวยงามเป็นจริงขึ้นมา เมื่อผู้มีอำนาจตัดสินใจทำการใดๆ ช้า เวทมนตร์มักจะล้มเหลว ผลก็คือเมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นแล้ว ในสถานการณ์ทางด้านศิลปะของเธอ กัญญาผู้ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในงานมาถึงช้า และเวทมนตร์เป็นผลเมื่อหนึ่งชีวิตได้ถูกคร่าไป มันสำคัญที่จะต้องชี้ให้เห็นว่า เหตุการณ์นี้ทำให้กัญญาเริ่มจะสังเกตเห็นการพัฒนากการของกัญญาอีกคนหนึ่ง กัญญาตัวเองแล้วเป็นผู้สร้างสรรค์ และกัญญาอีกคนหนึ่งเป็นผู้มีอำนาจในงานศิลปะของเธอ

ความสัมพันธ์ระหว่างกัญญาสองกัญญาถูกเน้นให้ความสำคัญเป็นครั้งแรก ในงานที่ชื่อ *(จึงส่งมา)* ด้วย *ความระลึกถึง* (2542) ซึ่งเธอแสดงตอนปลายปี 2542 เธอบรรจุนกพิราบหล่อปูนที่มาจากงานก่อนหน้านี้กับนกพิราบที่เพิ่งหล่อเสร็จใหม่ๆ ใส่พวกมันลงไปในกล่องใส มีโครงร่างของนกพิราบที่ทำด้วยแถบโลหะแขวนอยู่บน

ผนังเหนือกล่อง ผู้ชมถูกชักชวนให้เขียนข้อความถึงใครก็ได้ที่ยังมีชีวิตอยู่หรือเสียชีวิตไปแล้ว หลากๆ ข้อความแสดงให้เห็นถึงความทุกข์และความเสียใจ ศิลปินได้กล่าวว่า (จึงส่งมา) ด้วยความระลึกถึง อุทิศให้กับนกพิราบตัวที่เธอไม่สามารถช่วยชีวิตไว้ได้ กัญญาในอดีต เป็นผู้ที่มีส่วนทำให้เกิดการรื้อฟื้นที่นำผลเกิดขึ้น ในขณะที่กัญญาในปัจจุบัน กำลังแสดงความรับผิดชอบ ชดเชยชีวิตผ่านกระบวนการทางศิลปะ กัญญาทั้งสองทำความรู้จักกันและกัน พุดคุยและถกเถียงเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น

สิ่งหนึ่งที่ทดแทนอีกสิ่งหนึ่งในรูปของนกพิราบถูกใช้เป็นสื่อในการสนทนาระหว่างกัญญากับกัญญา บทบาทของกัญญาทั้งสองถูกพัฒนาขึ้นไปอีกในนิทรรศการกัญญาสนทนากับกัญญา ผลงานติดตั้งหลัก ได้แก่ *พิราบไทย พ.ศ. 2551 เมื่อไรจะไม่พิลาป (เสียที)* (2551) แสดงให้เห็นกลุ่มนกพิราบที่ยืนอยู่บนพื้นที่ที่มีเส้นรอบนอกมาจากเค้าโครงของสนามหลวงเมื่อดูงานจากมุมบนลงมา การรวมกลุ่มของนกพิราบกำลังแทนความเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทยในวาระที่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าการเคลื่อนไหวแต่ละครั้งจะพาดพิงถึงผู้มีอำนาจต่างบุคคล ต่างประเด็นทางการเมืองออกไป แต่การเคลื่อนไหวทั้งหมดถูกสร้างขึ้นจากรูปแบบเดียวกัน สิ่งหนึ่งที่ทดแทนอีกสิ่งหนึ่งในรูปของนกพิราบกำลังแสดงให้เห็นถึงการถกเถียงของกัญญาทั้งสองเกี่ยวกับเรื่องราวทางการเมืองในอดีตและปัจจุบันที่มีลักษณะรูปแบบสถานการณ์ที่ซ้ำซาก

สิ่งหนึ่งที่ทดแทนอีกสิ่งหนึ่งในรูปของนกพิราบ กระตุ้นให้กัญญาสร้างความสัมพันธ์กับกัญญา บทบาทของเธอในแง่ของผู้สร้างสัมพันธ์กับบทบาทของเธอในแง่ผู้มีอำนาจ กัญญาในอดีตสัมพันธ์กับกัญญาในปัจจุบัน และเรื่องราวในอดีตสัมพันธ์กับเรื่องราวในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ถือว่าเป็นสิ่งที่สร้างความกระปรี้กระเปร่า เพราะว่ามันทำให้เธอสามารถพิจารณาเกี่ยวกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งให้ถ่องแท้จากหลายๆ แง่มุมที่มีอยู่ในตัวเธอ สิ่งที่น่าทึ่งเบื้องหน้าเรา คนดูคือทัศนคติของเธอที่ทั้งตลก หยอกล้อ ชมชื่น มีพลังดึงดูด และการปฏิเสธไปพร้อมๆ กัน

อาจารย์ ดร. เตยงาม คุปตะบุตร
คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มิถุนายน 2551

Introduction

Representation plays a role in Kanya Charoensupakul's exploration and interaction with another Kanya Charoensupakul through her recent exhibition entitled *Kanya Dialoguing with Kanya* (2008).

The characteristics of Kanya's representations, especially the pigeon representation, are artistic, whimsical, political, and critical. All representations carry with them her collective concerns relating to human's narratives charged with political influences. Interestingly, these characteristics develop in parallel to the development of Kanya duo.

The pigeon was first used *White Pigeons* (1998) exhibited as part of an exhibition called *Bangkok Art Project 1998 Thailand* (1998). Over 200 white plaster-cast pigeons were installed around and on the base of The Giant Swing, reminding an audience of a cruel doing of the 'authority' that ordered the birds poisoned. *White Pigeons* stands for the loss of animal lives.

Early in 1999, Kanya, as a member of the public, responded to a politic situation in which the working strategies of the 'authority', at that time, mostly consisted of promise-making. She installed white plaster-cast pigeons in Saranrom Palace Park. The casts were surrounded by sealed packages of dry corn seeds. The outdoor installation is entitled *White Pigeon and Sealed Packages of Dry Corn Seeds* (1999). It implies that the 'authority' presented an attractive, dreamy, yet inaccessible package of solution to the public. The white pigeon represents members of the public who are not entitled to political convenience.

The implication of the pigeon representation develops further when an incident occurred: A cat killed an unfortunate, natural pigeon while trying to open a sealed package. She arrived late and could not do anything, but scattering all corn seeds to the starving birds. At this point, she realized that her idealistic representation of the pigeon allows her art to be closely intact with certain political incidents. Natural pigeons and Thais are of a waiting nature. They wait anxiously for the 'authority' to do their magic. When the 'authority' was late in their action, the magic often happened after damage occurred. In her art situation, Kanya as authority of her art arrived late, the magic happened after one life was taken. It is important to point out that this accidental situation allows Kanya to be aware of the development of another Kanya. Kanya herself is a creator, and another Kanya is an authority to her art.

The relationship between Kanya duo was firstly addressed in *With Best Remembering* (1999) which she exhibited late in 1999. She mixed broken plaster-cast pigeons from previous works

with newly-casted ones and then put them into a transparent box. An outline of a pigeon made by a strip of metal was hung on the wall, above the box. Audiences were invited to write a message to anyone alive or dead. Many messages expressed grief and sadness. According to the artist, *With Best Remembering* is dedicated to the pigeon that she could not save. 'Past Kanya' allowed the unfortunate incident to take place, whereas 'Present Kanya' takes the responsibility, compensating a life through means of art. The duo makes known of each other, talking, and discussing about what had happened.

The pigeon representation is recently used as a medium of communication between the two Kanyas. The role of the Kanya duo has been matured. In *Kanya Dialoguing with Kanya*, a main installation is entitled *Thai Pigeons 2008 - when will you ever be free from having to express your sorrows* (2008). It shows a group of pigeons standing on a ground of which shape, viewed from a bird-eye view perspective, assimilating the shape of Sanam Luang. The gathering of pigeons represents Thai political movements in different times. Though each movement involved different authorities along with their different political issues, all movements are viewed as constructed of an identical motif. The pigeon representation carries within it the discussion of the two Kanyas about past and present political narratives of which motif is duplicated forever.

The pigeon representation encourages Kanya to connect with another Kanya, her role of the creator to her role of the authority, Past Kanya to Present Kanya, and her past narratives to her present narratives. The connection of her many parts is considered naturally healthy as it allows her to contemplate a situation from several aspects of her own identity. What appears in front of us, the audience, is her view which is funny, gloomy, empowered, and disapproved.

Tbeingam Guptabutra, Ph.D.

Faculty of Painting Sculpture and Graphic Arts
Silpakorn University

June 2008